דברי אמת — חיי שרה

לפסוק ויהיו חיי שרה כו'. דאיתא בואו ונחזיק טיבותא לרישא דכרע במודים. דפרשנו לטובה ולברכה דטוב מקרי משפיע ע"כ יוסף הצדיק שהי' כי לכל וכן נח בתיבה צדיק נקרא טוב. וטובה נקרא מה שאנו מעוררין מ"ן ומעוררים תענוג לפניו ית' נקרא טובה. ולברכה כי טוב וראוי תיכף שאנו עובדים את הבורא ב"ה בתורה ותפלה וקילוסו לעורר למעלה מ"ן לבוא תכף מ"ד יחידו יתברך והשפעת אורו רב וזה ולברכה. ומי שמתנהג כן תכף באמרו. המחזיר שכינתו לציון מעורר מ"ן למעלה עכ"פ מה שהוא למעלה שורש ציון שאנו מעוררים גם עתה למעלה ברוחניות. וכמו ששמעתי מפה קדוש הרב מניקל שפורג ז"ל בק"ק שינאווי על מוסף יום שבת זה ור"ח כו'. נעשה ונקריב כו'. הלא עבר יום בטל קרבנו. אמר הוא דקאי על השורש שמעוררים למעלה גם עתה. וזה כשפועלים בעזרת אל ב"ה למעלה בהמחזיר שכינתו לציון בא אור גדול למטה מעין מורא גדול זו גילוי שכינה מוכרח הראש לכפוף מפני פחדו ית' וזה טיבותא לרישא כשהוא כן. וזה ויהיו חיי שרה כי ויהיו גם למפרע הוא ויהיו כי עיקר חיות הוא הדביקות בו ית' שהוא חי החיים חיי שרה הי' להם הוי' שחזר תכף למטה מ"ד במ"ן שלה. וזה ויהיו ע"י זה פעלה גם המשכת בני חיי ומזוני תמיד וזה מאה שנה מאה ברכות ע"י שנה [שהוא] לשון כפול כמו השנות החלום עבר ושנה. שפעלה יחוד והשפעה מתתא לעילא ומעילא לתתא. וכמו שפירשנו על או יחזיק במעוזי יעשה שלום כו' פי' מתתא לעילא מעשי' למעלה ומעילא לתתא לעשי' ע"כ קודם יעשה שלום ואח"כ שלום יעשה כו'. וזה שנה ועשרים שנה הוא חיי כי חכמה ובינה נקרא שכל וכל דבר שבקדושה כלול מעשרה נקרא עשרים כי חכמה תחי' ובינה נקרא עץ חיים הוא. ושבע שנים הוא בני כי דעת הוא בנים ודעת כולל חסד וגבורה כי דעת לשון ידעתיו ולשון פחד ודין כמו ויודע בהם כו'. וזה שורש וראשון לשבע מדות אשר כתיב לך ה' הגדולה והגבורה כו' וע"פ רוב מוצאים חסרונות בהמדות ע"כ נקרא שנים כמו אם יהיו חטאיכם כשנים כו'. שני חיי שרה כפשוטו שני למעלה ולמטה רוחניות וגשמיות כי יש בני חיי ומזוני רוחניות תולדותיהם של צדיקים מע"ט ותלמידים הנקראים בנים וחיים לנפש ומזוני לנפש הוא תורה ודביקות: ושרה הוא כפשוטו. וכן יש לפרש על בעל תשובה ד"ל:

ויקם אברהם וישתחו לעם הארץ כו'. לשון ויקם הלא [לא] כתיב שישב. ולמה לי אם ישב קודם. פשוט י"ל דהתורה אשמעינן כבודו הגם שהוצרך להם הכריחו ליישב אותו בכבוד וכמי ותמנע היתה פלגש:

וי"ל עוד. דהנה פרשנו. על ויקם משה וילך אל דתן ואבירם כו'. משמע שכבר הי' אצלם ומה וילכו אחריו זקני ישראל הלא היה כבר אצלם וכמו שהקשו על וילך חרנה. ופרשנו. דהנה משרע"ה לכאורה זלזל בכבוד תורתו מה שהלך אל הרשעים הללו והוא כמו חלול השם ח"ו. והאמת הוא אינו כן אדרבה זה הוא קידוש ה' שהי' עניו ולא החזיק במחלוקת ובאמת הי רק רבי ונביא וכמו שאמרו רז"ל בקש משה מלכות ולא נתן לו. והגם שבתיפ ויהי נישורון מלך זה בהתאסף יחד כו' כי אז אין צריך להתנהג בגדלות כי מלך שמחל על כבודו כך. וכן פרשנו על המדרש כל מי שמתיירא מהשם ית' נעשה [מלך] כן מצינו בא"א וכן ביוסף. ואף משה שנתיירא נעשה מלך שנאמר ויהי בישורון מלך. לכאורה תמוה מה גם ומה בצירותי'. ולפי הנ"ל ניחא שהי' עניו מאוד ומלך צריך לו גאוה. והאמת הי' מלך בהתאסף כו'. אין צריך גאוה. וזה

ויקם משה פי' אין נקרא ירידה ההכנעה שלו שהלך עליהם אלא קימה. וזה וילכו אחריו זקני ישראל להתנהג כן בענוה ושלא להחזיק במחלוק' וזה ויקם אברהם כו' מה שהשתחוה לעם הארץ הגם לבני חת בשביל שהי' עם ארץ ישראל כנ"ל שהוא פי' אלשיך ז"ל. זה היה תקומה לו ולא ירידה:

למה שאמר והיה הנערה כו'. אותה הוכחת לעבדך ליצחק ובה אדע כי עשית חסד עם אדוני. לא הבנתי בשום פעם הסימן שהוא ליצחק. תינח חסד עם אביו. עד שבת העבר [ובשבת העבר הבנתי] שידוע כשנמתקין הדינין בא הדין על שונאי ישראל. ולא זו אף זו שבא משורש זה לנו פרנסה ועושר וזה שלחן בצפון מצפון זהב יאתה. וגם הקרבנו זה אל השכל כי ידוע שעיקר בריאת העולמות לכבודו ית' וקילוסו (ולזה השפיע אורו הגדול בגין דישתמודעין לי') ומפק שלא הי' אפשר לקבל אורו הגדול אם הי' משפיע כסדר וגם לא הי' אפשר להיות בחירה היפך רצונו. היה הצמצום נמצא הצמצום הי' לתועלת השפעה. שכל מגמתו ית' הי' להשפיע שכר טוב ע"י שיעשו רצונו כי הלא [הוא] אין צריך לכלום כ"א להשפיע וזה פי' להשיב לברואיו. ופעם אמרו רז"ל שלא להיות נהמא דכסופא. ובאמת הכל א' להשפיע שכר טוב שלא תהי' נהמא דכסופא בהנאה מזיו השכינה ותהי' הנאה גמורה בלא כסופא. וזה פרשנו על ושמרו דרך ה' כו'. למען הביא ה' על אברהם אשר דבר עליו. כאלו כוונת אברהם ע"מ לקבל פרס. וכן אצל משרע"ה בגמרא וכי יאכול מפרי' הי' צריך כו'. אמר לו הקב"ה כלום אתה מבקש אלא לקבל פרס כו'. אינו מובן כלל לכאורה. וכנ"ל מתורץ שזה הוא רצונו ית'. ורוצה שיושלם רצונו ית' מכח אל הפועל. והנה שורש הדין הוא הצמצום והצמצום הי' לצורך החסד להטיב והחסד הוא עיקר כמו ימין אצל האדם והגבורות הוא לצורך העיקר. וכן העיקר עשות רצונו ית' ופרנסה תועלת לזה בא משורש זה והנה בהעקידה נמחק שורש יצחק עי"ז כידוע ע"כ אח"כ בא ממנו ית' ברכות ברך כו'. הכל ע"י זה והנה אשתו עזר לו ודאי רצונה גם כן לפרנס הכל. וזה הוא הסימן אם תאמר שתה וגם לגמלך כו'. אותה הוכחת לעבדך ליצחק. וגם חסד כו':

ויצחק בא כו'. דהנה יצחק הי' לו פחד מה' ית' כי פחד על הקרובים שהיה מקורב מאד לה' ית' מהיכן בא אדם לזה אם לומד גמרא בדחילו ורחימו. וזה ויצחק בא. פי' מדרגת יצחק [בא] מבא באר הוא תורה שבע"פ הפי' לתורה שבכתב. כמו באר את התורה הזאת. לחי רואי שרואה לה' יתברך ואל יתיירא אם הוא בפחד מפניו ית' שלא לעורר דין על עצמו ח"ו אדרבה אם יש דין למטה אין דין למעלה עליו. וזה יושב בארץ הנגב הוא דרום חסד:

ויצא יצחק. דהנה מדרגת צדיק הוא בדביקות ית' וביחודים וזה נקרא יציאה שמתפלל עבור העולה. וזה ויצא יצחק לשוח בשדה נקרא העולם לפנות ערב. פי' לפנות ולסלק הערב הוא הדין וישא עיניו כפשוטו וי"ל שהעלה עיני ה' המשוטטות בכל הארץ. וירא והנה גמלים באים מוחין כי גמל גו' חכמה. ובפשוט. כי כל מה שבא מעולם עליון יותר בא למטה יותר. כידוע. ע"כ שלמה המלך ע"ה שחבר שיר השירים קודש קדשים בא במשל עניני גשמיים. וזה והנה גמלים לשון בוסר גומל. באים כי מכח קרבתו לו ית' המשיך השפעת עליונות מאד:

ויוסף אברהם ויקח אשה כו'. דהנה אברהם אבינו הי' איש חסד וכל מה שהוסיף מדרגה המשיך חסד יותר ויקח אשה מקבל ממנו ושמה קטורה לשון קטור הארץ. שגם הגבורות הגדולות המתיק אותם בחסד הגדול ע"י זה. ותלד לו את זמרן כו' גם אנשים עבים היו חוזרים בתשובה כמו ברי' חדשה וכקטן שנולד: